

HILJAISUUS, VALO JA KIRJOJEN KUTSU – KAKSI LOUIS KAHNIN 60-LUVUN RAKENNUSTA

Arvi Ilonen, arkkitehti SAFA

Valokuvat: Arvi Ilonen

1

1
Valon ja varjon vaihtelua eteläjulkisivussa.

2
Kirkon sisäänkäynti vasemmalla. Kirkkosalin valolyhtyjen välinen räystääsmuoto paljastaa yläpohjan betoniholvien muodon.

3
Pohjapiirros

Saarenmaalla syntynyt ja jo lapsena Yhdysvaltoihin muuttanut Louis Kahn (1901-74) oli 1950-luvulle tultaessa kiteyttänyt suunnittelufilosofiansa ja toteuttanut sen pohjalta läpimurtotyönsä, Yalen yliopiston taidegallerian 1951- 53 sekä laboratoriorakennuksen Philadelphiaan 1957- 61.

Näitä töitä seuranneissa projekteissa on mm. useita seurakunnallisia rakennuksia, mutta ainoastaan Rochesterin kirkko New Yorkin osavaltiossa päätyi toteutukseen asti. Instituuttirakennuksista puolestaan Kahnin ainoaksi itsenäiseksi kirjastorakennukseksi jäi New Hampshiren osavaltiossa sijaitseva Exeterin kirjasto. Kummatkin rakennukset kuvastavat selkeällä tavalla Louis Kahnin omintakeista suunnittelufilosofiaa.

ROCHESTERIN KIRKKO (FIRST UNITARIAN CHURCH) 1959-67

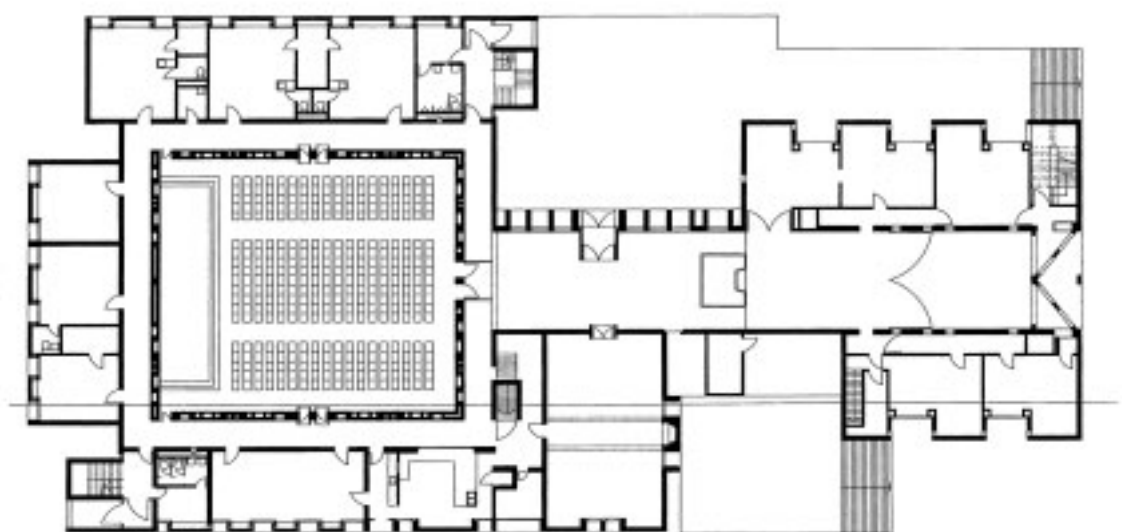
Kahnin kirkon esikuvana voi pitää Frank Lloyd Wright'in suunnittelemaa kirkkoa (Unity Temple) Oak Parkissa, Chicagon lähellä vuodelta 1906. Tämä on luonnollista koska molempien, monessa mielessä vapaamielisten kirkkokuntien edustama "unitarianismi" sai ensimmäisen, modernin arkkitehtuurin keinoin toteutetun ilmaisunsa Wright'in suunnittelemana. Yhtäläisyyksiä on kokonaissuunnittelussa, kirkkosalin luonteessa ja valaistusratkaisussa. Molemmat ovat betoniarkkitehtuurin parhaita edustajia. Eroavuuksia on vähintään yhtä paljon kuin yhtäläisyyksiä.

Rochesterin kirkon ohjelmassa opetuksella on tärkeä osuutensa ja luokkahuoneita tarvittiin lähelle kirkkosalia. Ne ja eräät muut tilat on sijoitettu kahteen kerrokseen kirkkosalin kolmelle sivulle. Käytävä erottaa tilat salista. Käytävän salin puoleinen, kahden kerroksen korkuinen, betoniharjoista puhtaaksimuurattu väliseinä muodostaa kirkkosalin tilallisen rajauksen. Salin yläpohja on tavallaan ylösalaisin käännetty perinteinen ristiholvi. Veneen pohjaa muistuttava betoniholvi kannatetaan väliseinän sisälle sijoittuvista pilareista. Kirkkosalissa niistä on näkyvissä veneen pohjan keskiosan kohdalla oleva kapiteeli ja reunoja kannattelevat ohuet pilarit sekä näitä keskipilariin yhdistävät palkit. Sali saa valonsa neljästä, nurkkiin sijoittuvasta valolyhdystä.

Pelkästään ylävalon varassa olevalle kirkkosalille löytyy tietysti esikuvia myös esimerkiksi Rooman renessanssimestarien keskeiskirkoista. Kahnin mieltymys tulkita historiaa näkyy myös salia ympäröivien luokkahuoneiden ja muiden kokoustilojen

2

3

4

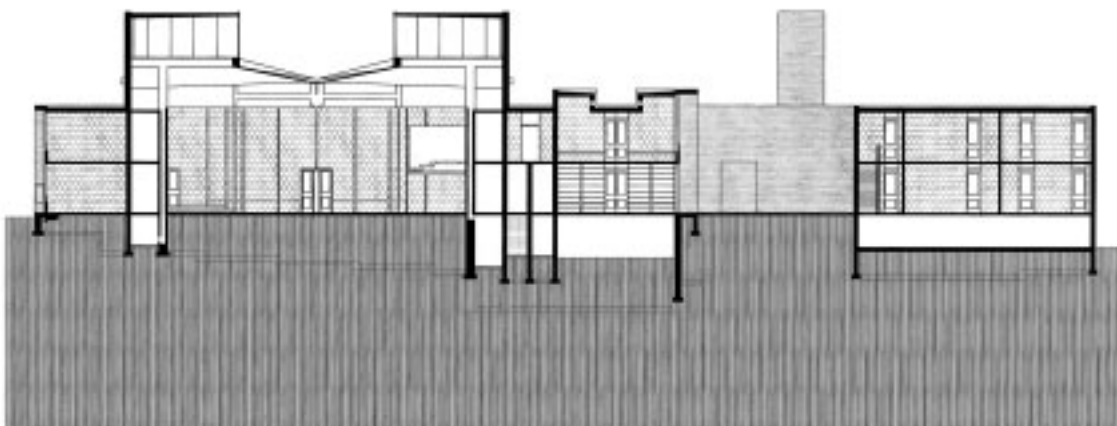
4
Opetustilat kiertävät kirkkosalia kolmella sivulla, oikealla kirjasto/takkahuone.

5
Leikkaus kirkkosalin ja kirjaston kohdalta.

6
Kirkkosali orkesterin harjoitustilana. Seinillä Anni Alber-
sin tekstiiliteokset.

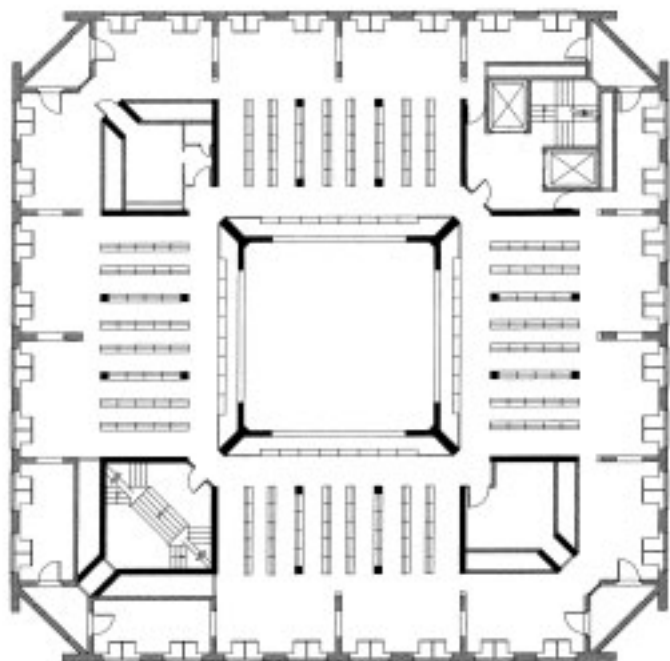
julkisivuissa. Monitaitteinen julkisivu vastaa taval-
laan keskiaikaisten linnojen paksuja ulkomuureja
ikkunasyvennyksineen. Rochesterissa tilan ikkuna
ei ole koskaan uloimmassa julkisivupinnassa vaan
syvennyksessä tai ulostyöntyvien osien sivuissa.
Tällä järjestelyllä suodatetaan sisään tulevaa va-
loa, rikastutetaan sisätiloja ikkunasyvennyksillä ja
luodaan valo- ja varjovaihtelua julkisivussa.

Betonirakenteisen kirkkosalin ympärillä olevissa
rakennusosissa kantavana rakenteena on tiili, joka
on julkisivumateriaalina myös salin valolyhyissä
ja niiden välisissä seinäpintoissa.

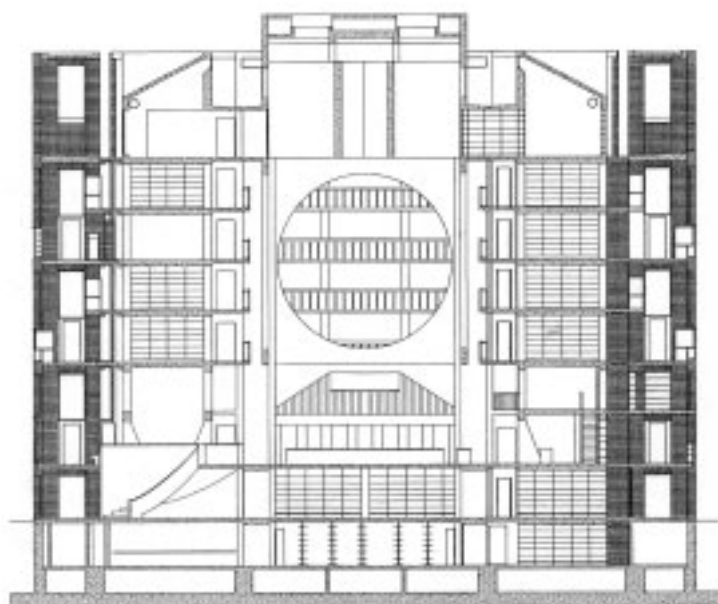

5

1

2

3

1

Pohjapiirros

Kantava betoni esitetty mustana, tiili harmaana.

2

Leikkaus

3

Keskusaula ylhäältä nähtynä. Taustalla, kirjahyllyjen takana ylimmässä kerroksessa näkyy lukusali lukusyvennyksien kolmiopäätyineen.

4

Sisään vedetty nurkka tekee rakennuksen julkisivuista levyjäisiä. Rakennukseen mennään sisään avoimen arkadin kautta.

PHILLIPS EXETER

AKATEMIAN KIRJASTO 1965-72

Alun perin poikien valmistavaksi kouluksi vuonna 1781 perustettu, nykyinen akatemia on tänään noin 1000 opiskelijan sisäoppilaitos. Laajalla kampuksella on lukuisia akatemian tiilirakennuksia, etupäässä 1900-luvun alusta. Louis Kahnin suunnittelema kirjasto ja sen lähellä sijaitseva ruokasalirakennus noudattavat ympäristön materiaalivalintoja.

Louis Kahnille kirjasto oli tärkeä rakennus, eräänlainen kirjojen pyhäkkö. Exeterin kirjaston ratkaisua voi hyvinkin verrata vaikkapa edellä mainitun Oak Parkin kirkon keskeistilaratkaisuun. Vaikka akatemian kirjastolla onkin yhtymäkohtia historialta tunnettuihin kirjastoratkaisuihin - Ranskan vallankumousarkkitehtien suunnitelmista Tukholman kaupunginkirjastoon - poikkeaa se näistä kirjoille ja lukijoille suunniteltujen tilojen osalta ja sen suhteen, kuinka kirjaston käyttäjä kohtaa kirjan.

Kirjasto rakentuu kolmesta tilasarjasta, joilla kullakin on oma luonteensa, mittakaavansa, valaistustapansa, rakenteensa ja materiaalin. Ytimenä on korkea keskustila, jota leimaa kantava ja jäykistävä betonirakenne. Sen neljällä sivulla oleville parville asettuvat kirjahyllystöt, jotka näkyvät keskushalliin betonirakenteen pyöreiden aukkojen kautta. Kahnin määrittelyn mukaan tämä on tila, jossa voi kokea kirjojen kutsun. Keskushalliin tulvii ylhäältä luonnonvalo, joka valaisee tilan lisäksi myös rakenteet ja perusmuotoihin tukan geometrian. Rengasmaisesti ydintä kiertävän kirjahyllyvyöhykkeen kohdalla kirjat eivät ole alttiina suoran auringonvalon haitalliselle vaikutukselle. Rakenteet ovat myös tällä osalla betonia.

Hyllystöjen toisessa päässä, julkisivun puolella sijaitsevat lukusalit. Pitkät, julkisivun mittaiset salit ovat korkeita. Viereisistä kahdesta kirjahyllykerroksesta ylempi asettuu parveksi lukusaliin. Sali saa päävalonsa suurista, ylhäällä sijaitsevista ikkunoista. Tilaa jakavien lukusyvennyksien kohdalla on silmän korkeudella pieni ulkoikkuna, jonka valomäärää voi yksilöllisesti säätää. Lukusalivyöhykkeen kantavat rakenteet on tehty perinteisin menetelmin tiilestä.

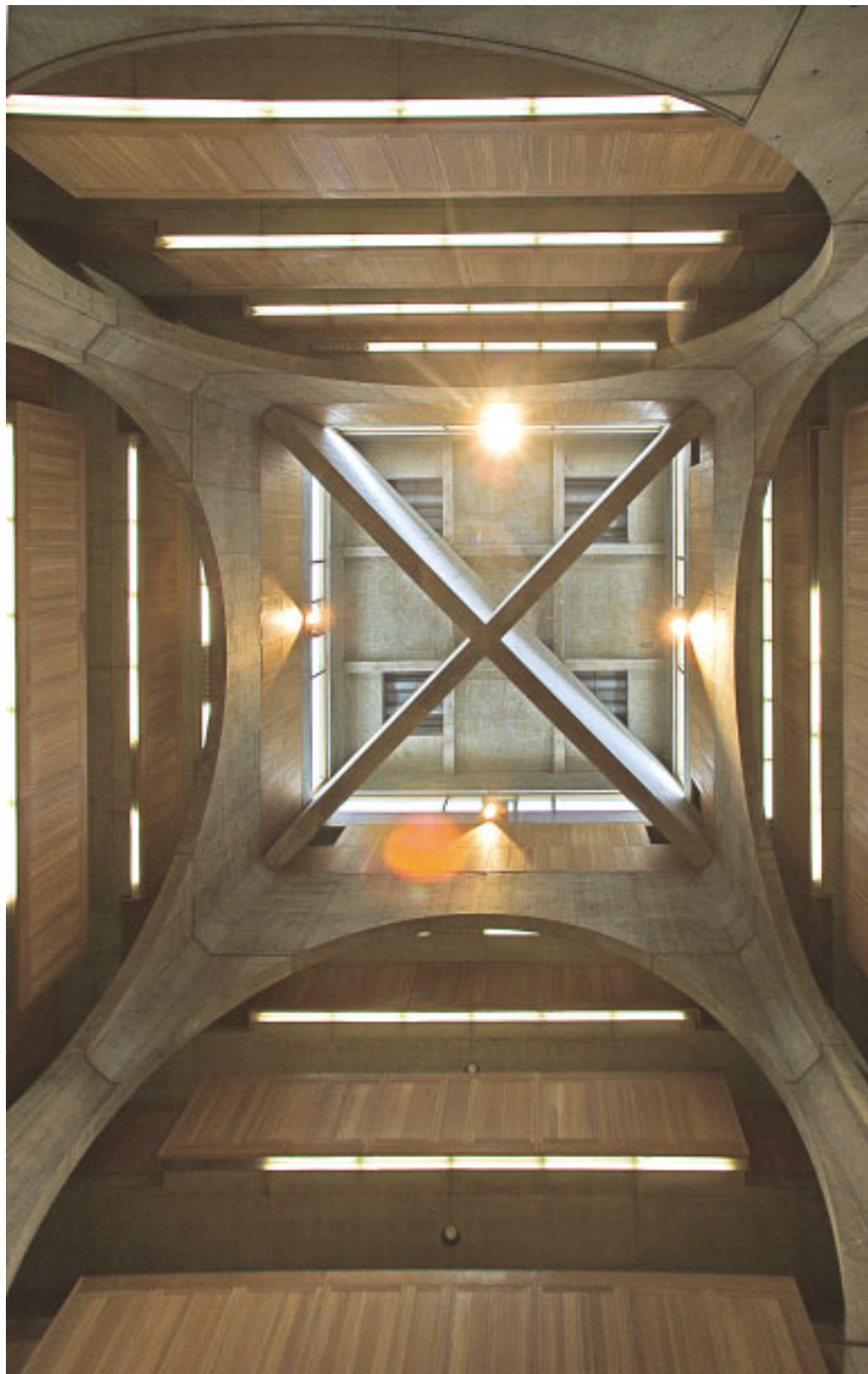
Lähes kuutiomaista rakennusta tarkasteltaessa kiintyy huomio nurkkiin, jotka ovat sisäänvedettyjä. Julkisivuista muodostuu tästä syystä levyjäisiä. Kaikki julkisivut ovat samanlaisia. Korostettua pääsisäänkäyntiä ei ole vaan rakennukseen pujahdetaan avoimen arkadin kautta. Sen yläpuolella on kolme korkeaa lukusalikerrosta suurine ja

pienine ikkunoineen ja ylimpänä avoin loggiakerros. Kirjaston sisäisen julkisivun eli keskushallin kohdalla Kahn halusi tilan näyttävän kuinka se on tehty. Tämän rinnalla Kahn myös varsinaisen julkisivun osalla tekee luettavaksi sen kuinka rakennus luontevimmin rakentuu. Tiilipilarit kapenevat ylöspäin vaiheittain ikkunoiden yläpuolisen tiiliholvin kohdalla koska kuormatkin kevenevät. Vastaavasti lukusalien ikkunat levenevät kerros kerrokselta ylöspäin siirryttäessä.

Louis Kahn hallitsi mestarillisesti materiaalit ja rakennetekniikat ja tästä johtuen hänen työnsä ovat poikkeuksellisen ilmaisuvoimaisia. Näitäkin tärkeämpi on valo, joka generoi Kahnin arkkitehtuuria ja muokkaa sen tilallisia ominaisuuksia. Oman mielenkiintonsa tarjoaa myös Kahnin persoonallinen tulkinta historiasta, joka kuvatuissa töissään tuo niihin haastavan lisäulottuvuuden.

6

5

Keskusaula. Ylävalo valaisee myös tilan voimakkaan betonikehikon.

6

Keskushalli alhaalta nähtynä.

7

SILENCE, LIGHT AND THE CALL OF BOOKS

Louis Kahn (1901-74) was a designer born in Saarenmaa in Estonia, who immigrated to the United States already as a child. By the 1950s, he had crystallised his design philosophy and used it as the foundation in his breakthrough projects, the Art Gallery at the University of Yale in 1951-53 and the laboratory building in Philadelphia in 1957-61.

The projects that followed included several parish buildings, for example, but only the Rochester Church in New York State was actually implemented. The Exeter Library in New Hampshire, on the other hand, was Kahn's only endeavour in the field of institutional buildings. Both these buildings display Louis Kahn's special design philosophy in a very clear manner.

Louis Kahn was a master of materials and structural technology, and as a result, his works have unique power of expression. An even more important element is light, which generates Kahn's architecture and its spatial characteristics. Kahn's interesting interpretation of the history adds to the attraction, giving also the aforementioned works a challenging additional dimension.

The Church Hall in Rochester is spatially delimited by a two-storey tall fairface partition wall built of concrete blocks. A traditional groin vault turned upside down serves as the roof slab of the Church Hall. The concrete

vault that resembles the bottom of a boat is supported onto columns located inside the partition wall. Four angle towers in the corners allow natural light into the Hall. The Greek cross churches of the Roman renaissance masters are historical examples of church halls that only receive light from above. The appeal that history has to Kahn is also shown in the façades of the classrooms and other meeting rooms. In a way, the façade plays the part of the thick external walls of medieval castles. In Rochester, Kahn did not place any of the windows on the outmost façade surface, but in recesses and on the sides of protruding structures. This creates a variation of light and shadows on the façade and also enlivens the interior.

The campus at the Phillips Exeter Academy comprises several brick buildings, most of them dating back to the beginning of the 20th century. The library designed by Louis Kahn and the canteen building next to it repeat the material choices of the environment.

For Louis Kahn, the library was an important building, the sanctuary of books. The functional solution of the Exeter library could well be compared to the Greek cross solution of the Rochester Church. The library consists of three series of spaces, each with its own character, scale, type of lighting, construction and materials. The core is the tall central space dominated by the load-bearing and stiffening concrete structure. The bookshelves are arranged round it in groups that are visible in the central hall

through round openings in the concrete structure. The central hall is flooded with natural light from above, which illuminates the structures and the geometry that is based on the basic forms of the structures.

The reading rooms are located at one end of the shelves, on the façade side of the building. This area is illuminated through large windows placed high up on the walls. The space is divided by small reading recesses provided with small windows so that light can be adjusted separately in each recess.

The corners of the almost cubic building are recessed. For this reason, the façades are plate-like. All the façades are similar, with the open arcade floor at the bottom followed by three tall reading room floors with both large and small windows, and the open loggia floor at the top.

7

Kirjasto sijaitsee kuvassa taustalla. Vasemmalla ruokasalirakennus mittavine takan piippuineen, oikealla akatemian vanha rakennus.

8

Lukusali

